

El dilema d'ETA

- L'actual direcció etarra només té dues sortides: la 'grapització', que costarà noves víctimes i deixa sense esperança presos i familiars, o l'abandonament de la violència

ANTONI SEGURA. CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA (UB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 18.11.08

L'últim procés per a un final dialogat de la violència va ser diferent dels anteriors. D'una banda, va comptar amb un suport social, polític (tret del PP), mediàtic i internacional com mai abans havia tingut. I, d'altra banda, va evidenciar les divisions de l'organització i el seu entorn (militants, esquerra abertzale, col·lectiu de presos...) entre els partidaris de continuar la lluita armada fins a assolir els objectius finals (reconeixement de la territorialitat i del dret d'autodeterminació) i els partidaris de posar fi a la violència i optar per vies polítiques. Va posar de manifest, a més, l'eficàcia policial i de la coordinació de les forces de seguretat d'Espanya i França.

Les divergències havien començat el 2004, quan Garikoitz Aspiazu, Txeroki, juntament amb un nucli dur de joves procedents de la kale borroka, va intentar crear una ETA paral·lela blindada a possibles infiltracions policials. Aquest sector s'oposava a començar qualsevol procés negociador i només va acceptar de mal grat els contactes iniciats per Josu Urrutikoetxea amb dirigents del PSE --i després amb el Govern-- després d'una difícil reunió de la direcció en què es va apostar per explorar la via oberta per Josu Ternera. Llavors es va atribuir a Txeroki la frase que calia "posar morts damunt la taula", ja fos per dificultar un

possible procés de negociació o com a reacció a la denúncia de tortures presentada per la seva companya sentimental, Amaia Urizar.

LA TREVA va aguditzar les divergències a la direcció d'ETA entre els partidaris de mantenir la línia oberta per Urrutikoetxea i els que creien que no hi havia elements objectius que justifiquessin l'abandonament de les armes. Entre els primers hi havia antics dirigents, alguns complint elevades condemnes de presó, i una part dels refugiats a l'estranger. Entre els segons hi predominaven joves militants procedents de la kale borroka, amb menys preparació política i militar, sobretot els ingressats després de la detenció l'octubre del 2004 de Mikel Albisu, Antza, i de Soledad Iparragirre, Anboto. Aquestes detencions van ser el detonant de la crisi oberta a la banda armada pel que alguns consideraven ineficàcia de les mesures de seguretat davant una suposada creixent infiltració policial.

D'allà arrenca la decisió de Txeroki de muntar una ETA paral.lela, no vinculada directament amb la direcció, i que pretenia ser impermeable a l'acció policial i trencar la divisió del treball entre els fronts (polític, militar, logístic) per aglutinar en una mateixa persona totes les funcions. Aquest sector va arribar a actuar pel seu compte, i se'l responsabilitza de l'atemptat de la T4 de Barajas (30 de desembre del 2006) i dels assassinats dels guàrdies civils Raúl Centeno i Fernando Trapero a Capbreton (1 de desembre del 2007), que va trencar la norma bàsica de no cometre crims en territori francès, i de l'exregidor socialista d'Arrasate Isaías Carrasco (7 de març del 2008).

Però, com es va posar en relleu després de la ruptura de l'alto el foc (comunicat d'ETA del 5 de juny del 2007), l'ETA paral.lela de Txeroki no

era immune a l'acció policial. És més, la majoria de les detencions de l'últim any han afectat l'entorn de Txeroki, amb l'excepció de les d'Ainhoa Ozaeta, que va ser l'encarregada de llegir el comunicat del 22 de març del 2006 en què s'anunciava l'alto el foc permanent i a qui es relaciona sentimentalment amb el fill de Ternera, Egoitz Urrutikoetxea, i de Xabier López Peña, que va substituir Ternera en l'última ronda de converses amb el Govern. Tots dos van ser detinguts a Bordeus el 20 de maig del 2008 i es troben suspesos de militància per la seva actuació durant la treva.

¿QUÈ CAL esperar a partir d'ara? En primer lloc, prudència, perquè la capacitat de matar continua present. En segon lloc, cal veure com es recompon una direcció en què Txeroki va ser el principal artífex del fracàs del procés negociador, però que, després de la ruptura de la treva, ha seguit una estratègia que ha estat contestada per dirigents de l'esquerra abertzale, per presos històrics amb pes a l'organització, pel Col·lectiu de Refugiats Bascos de Mèxic i per organitzacions polítiques (IRA, Congrés Nacional Africà) que van assessorar ETA durant un procés en què es van implicar des d'associacions civils i sindicats fins a l'Església basca.

La societat basca rebutja contundentment la violència, una part de l'esquerra abertzale i de l'entorn de la mateixa ETA ja no veu futur en la lluita armada i aquesta última ha deixat de condicionar, amb l'excepció de les víctimes, la vida política, econòmica i social tant d'Euskadi com d'Espanya.

En aquestes condicions, amb independència de qui n'assumeixi la responsabilitat militar (probablement, Aitzol Iriondo, segon de Txeroki),

solament hi ha dues sortides per a l'actual direcció: la implosió en un lent procés de grapització, que sens dubte costarà noves víctimes però que no deixa esperança als presos i les seves famílies, o un abandonament incondicional de les armes per intentar un nou procés de fi dialogada de la violència liderat per l'entorn de Ternera.